

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 105/08-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. septembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti Mgr. M. Š., H., zastúpenej advokátom Mgr. J. S., N., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 31/97 (v súčasnosti prebiehajúcim na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5 C 286/2008) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. M. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 31/97 (v súčasnosti prebiehajúcim na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5 C 286/2008) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Piešťany p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 286/2008 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. M. Š. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 60 000 Sk (slovom šesťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Trnava p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trnava je p o v i n n ý uhradiť Mgr. M. Š. trovy právneho zastúpenia v sume 6 732 Sk (slovom šesťtisícšesťdesiat'dva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu Mgr. J. S., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. februára 2008 doručená s'ťažnosť Mgr. M. Š., H. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. J. S., N., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 31/97 (v súčasnosti prebiehajúcim na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5 C 286/2008).

Zo s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka 1. apríla 1997 podala okresnému súdu žalobu o zaplatenie sumy 700 000 Sk smerujúcu proti V. K. a I. K. ako žalovaným, ktorá bola na tomto súde vedená pod sp. zn. 9 C 31/97.

S'ťažovateľka sa ochrany svojich práv domáhala aj podaním s'ťažnosti na pried'ahy v uvedenom konaní doručenej okresnému súdu 14. júna 2007. Predseda okresného súdu s'ťažnosť s'ťažovateľky vo svojej odpovedi z 18. júna 2007 vyhodnotil ako čiastočne opodstatnenú.

Prípísom z 3. januára 2008 okresný súd sťažovateľke oznámil, že spis v tejto veci bol 1. januára 2008 postúpený Okresnému súdu Piešťany.

Podľa názoru sťažovateľky bol okresný súd v predmetnej veci nečinný až do 1. januára 2008, čím porušil jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v predmetnej veci rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že:

„1. základné právo Mgr. M. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 9 C 31/1997 porušené bolo

2. Okresnému súdu Piešťany prikazuje v konaní sp. zn. 9 C 31/1997 konať bez zbytočných prietáhov

3. Mgr. M. Š. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 100.000,-Sk (slovom jedno stotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Trnave povinný vyplatiť Mgr. M. Š. do 15 dní od nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia

4. Mgr. M. Š. priznáva trovy právneho zastúpenia v sume 6.732,-Sk (slovom šesťtisícšesťstotridsaťdva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trnava povinný zaplatiť na bankový účet právneho zástupcu Mgr. J. S... vedený v OTP Banke pobočka N.“

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti vzal do úvahy, že konanie v tejto veci v čase podania sťažnosti už na okresnom súde neprebiehalo. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania, mieru právnej neistoty, ktorú sťažovateľka dosiaľ znášala, ako i skutočnosť, že predmetné konanie nebolo okresným súdom skončené, ale po desiatich rokoch len postúpené z dôvodu miestnej príslušnosti na novovytvorený Okresný súd Piešťany, t. j. súd toho istého stupňa, ústavný súd v záujme ochrany práv sťažovateľky po zistení, že spĺňa ďalšie ústavné i zákonné predpoklady na jej prijatie na ďalšie konanie prijal sťažnosť na ďalšie konanie v súlade § 25 ods. 1 a 3 zákona o ústavnom súde uznesením č. k. I. ÚS 105/08-9 z 10. apríla 2008.

Ústavný súd prípisom z 29. apríla 2008 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k sťažnosti a uviedol, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Dňa 2. júna 2008 bolo ústavnému súdu doručené vyjadrenie predsedníčky Okresného súdu Piešťany č. Spr. 312/08 z 26. mája 2008, z ktorého vyplýva, že predseda okresného súdu postúpil výzvu ústavného súdu z 29. apríla 2008 Okresnému súdu Piešťany z dôvodu, že konanie vo veci sťažovateľky je od 1. januára 2008 vedené týmto súdom. Predsedníčka Okresného súdu Piešťany sa vyjadrila len k priebehu konania vedeného týmto súdom počnúc od 1. januára 2008 a oznámila, že dosiaľ žiadne úkony vo veci neboli vykonané. Zároveň uviedla: *„K Vašej výzve týkajúcej sa ústneho pojednávania sa nemôžem vyjadriť, nakoľko z Vášho dožiadania vyplýva, že výzvu ste adresovali pánovi predsedovi Okresného súdu Trnava...“*

Právny zástupca sťažovateľky v stanovisku zo 14. júla 2008, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedníčky Okresného súdu Piešťany z 26. mája 2008, uviedol, že sa pridrižava podanej sťažnosti a netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Predseda okresného súdu svojím vyjadrením sp. zn. 1 SprV/159/08 z 20. augusta 2008 oznámil ústavnému súdu, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľky a predseda okresného súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť

pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prierahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom konania vedeného okresným súdom je rozhodovanie o nároku sťažovateľky na náhradu škody. Napadnuté konanie nemožno považovať po vecnej ani právnej stránke za zložitú. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prierahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri preskúmaní spisu zistil niekoľko okolností, ktorými sťažovateľka prispela k doterajšej dĺžke konania v predmetnej veci.

Sťažovateľka opakovane menila svoj návrh (nevedela ho špecifikovať ani na prvom pojednávaní vo veci v roku 2000) a z toho dôvodu sama prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala o jeho odročenie, čo značnou mierou prispelo k doterajšej dĺžke posudzovaného súdneho konania.

Sťažovateľka žiadala o odročenie pojednávania nariadených v roku 2004 z dôvodu práceneschopnosti, pričom uviedla, že ukončenie práceneschopnosti oznámi a že sa vo veci vyjadrí prostredníctvom svojho právneho zástupcu. To však neurobila a na následné výzvy okresného súdu reagovala až po urgenciách.

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku jeho postupu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04). Ústavný súd zároveň pri posudzovaní prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd z vyžiadaného spisu okresného súdu vedeného pod sp. zn. 9 C 31/97 a v súčasnosti vedeného Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 5 C 286/2008 zistil tento priebeh konania:

Dňa 1. apríla 1997 bolo na základe sťažovateľkou podaného návrhu na náhradu škody začaté konanie pred okresným súdom vedené pod sp. zn. 9 C 31/97. V priebehu súdneho konania sťažovateľka niekoľkokrát menila svoj návrh (podaniami doručenými okresnému súdu 5. mája 1997, 10. septembra 1997 a 31. júla 2000). Okresný súd vykonával úkony smerujúce k odstráneniu nedostatkov návrhu, k zaplateniu súdneho poplatku z návrhu v nadväznosti na jeho zmeny a k príprave pojednávania vo veci. Vo veci boli nariadené štyri pojednávania (29. máj 2000, 17. marec 2004, 26. máj 2004 a 27. september 2007), pričom prvé tri pojednávania boli bez prerokovania veci odročené z dôvodov na strane sťažovateľky a termín posledného pojednávania bol zrušený okresným súdom z dôvodu zmeny zákonného sudcu. V činnosti okresného súdu možno ustáliť dlhšie obdobia nečinnosti v trvaní dvoch rokov (od doručenia zmeny návrhu 10. septembra 1997 do výzvy okresného súdu pre sťažovateľku na doplatenie súdneho poplatku zo 4. októbra 1999) a v trvaní jedného roka (od doručenia podania sťažovateľky 18. februára 2003 do

pojednávania 17. marca 2004). Konanie okresného súdu v priebehu rokov 2005 až 2007 je charakterizované opakovanými výzvami zo strany okresného súdu adresované sťažovateľke, aby oznámila, či trvá na svojom návrhu, resp. oznámila ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania a záverečný návrh. Tento postup okresného súdu bol vyvolaný skutočnosťou, že sťažovateľka žiadala o odročenie pojednávania nariadených v roku 2004 z dôvodu práceneschopnosti, pričom uviedla, že ukončenie práceneschopnosti oznámi a že sa vo veci vyjadří prostredníctvom svojho právneho zástupcu, čo však neurobila a na následné výzvy okresného súdu reagovala až po urgenciách. Úkony okresného súdu v období rokov 2005 až 2007 možno čiastočne charakterizovať ako neefektívne, pretože napriek absencii akejkoľvek aktivity sťažovateľky vo vzťahu k ňou iniciovanému súdному konaniu bolo namieste, aby okresný súd pokračoval v prerokovaní a rozhodnutí jej veci aj bez ďalších vyjadrení či procesných návrhov z jej strany. Konanie vo veci je počnúc 1. januárom 2008 z dôvodu miestnej príslušnosti k novozriadenému Okresnému súdu Piešťany vedené týmto súdom.

Vychádzajúc z uvedeného a najmä vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania ústavný súd dospel k názoru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 31/97 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. 9 C 31/97 konal bez zbytočných priet'ahov, vzhľadom na to, že takéhoto príkazu sa nedomáhala voči okresnému súdu ani sťažovateľka, ako aj vzhľadom na to, že konanie počnúc 1. januárom 2008 už nie je vedené okresným súdom.

Pokiaľ ide o sťažovateľkou navrhované uloženie príkazu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov Okresnému súdu Piešťany, ústavný súd akceptoval návrh

sťažovateľky (vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania) a uložil mu povinnosť konať bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný vyplatiť ho sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. ústavy, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané primerané finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo k zbytočným prietahom, zložitost' veci, správanie sťažovateľky ako účastníčky konania a povahu prerokovanej veci,

ktorá je predmetom posudzovaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude pre sťažovateľku priznanie finančného zadosťučinenia v sume 60 000 Sk primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním pred ústavným súdom advokátom Mgr. J. S. Sťažovateľka ich požadovala uhradiť v sume 6 732 Sk. Vzhľadom na to, že trovy konania požadované sťažovateľom neprekračovali sumu podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd ich priznal v sume ním požadovanej. Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2008